3.4

Fragment de guardapols amb la representació de santa Llúcia

Autor: Anònim
Cronologia: Mitjans segle XVI
Mesures: 85x23 cm
Tècnica i material: Pintura al tremp sobre fusta
Procedència: Procedeix d'una església indeterminada de Balaguer
Núm. de registre: MN 2439
Dipòsit de la parròquia de santa Maria de Balaguer

Text: Alberto Velasco Gonzàlez

Ens trobem davant d'una pintura sobre taula d'execució força acurada. Es tracta d'una representació de santa Llúcia amb els seus atributs característics, la palma i la safata amb els dos ulls. Va abillada amb túnica de color verd, cenyida amb un cíngol, i mantell vermell que forma uns generosos plegats a la part davantera. Una llarga cabellera ondulada li cau sobre les espatlles. Pel que fa al rostre, l'estat de conservació de la taula en dificulta l'anàlisi, ja que és la part on la pintura es troba més malmesa. Tot i això, s'intueix que estava força ben resolt. La santa apareix emplaçada dins un espai que simula un nínxol, elaborat de força eficaç. En els límits exteriors d'aquest, a la part superior i inferior, es desenvolupen decoracions vegetals, i als laterals apreciem un perlejat que recorre la taula de dalt a baix.

Com hem dit, s'ha representat a la santa sostenint els atributs del seu martiri, però curiosament, ni a les antigues Passio ni a la Llegenda Daurada es menciona el turment dels ulls. És possible, per tant, que l'atribut trobés origen en l'associació entre el nom de la santa i la paraula "llum". Això ha provocat que en alguna ocasió se l'hagi representada amb una llàntia encesa.

Nascuda a Siracusa (Sicília) cap al 283, era filla de família noble. La seva llegenda narra que va fer una peregrinació a la tomba de santa Àgata acompanyant la seva mare Eutíquia, ja que aquesta patia hemorràgies i cercava guarició. Un cop aconseguida, i en atenció a la santa, demanà a la seva mare que no li tornés a parlar de matrimoni i que donés als pobres allò que pretenia entregar-li com a dot. A poc a poc, mare i filla van vendre totes les seves propietats i destinaren els diners que obtenien a obres de caritat. Quan el promès de Llúcia se n'assabentà, denuncià la jove davant el cònsol Pascasi, i aquest la convidà a oferir sacrificis als ídols. Llúcia es negà. El cònsol va decidir que la turmentessin, però quan van voler endur-se-la, ni mil homes estirant de cordes ni mil parelles de bous pogueren moure-la d'on era, ja que l'Esperit Sant fixà a terra els peus de la donzella. Després de ser cruelment martiritzada, els seus botxins no van poder matar-la ni tan sols tallant-li el coll. No va entregar el seu cos a Déu fins que uns sacerdots li van donar la seva darrera comunió.

La comparació de la peça amb obres més o menys contemporànies ens il·lustra sobre la funció primigènia que devia tenir la taula. Si ens fixem en un retaule que es conserva a sant Vicenç de Roda d'Isàvena (POST 1958, 534-535, fig. 228), veurem que al guardapols del mateix hi ha dos sants bisbes emmarcats en uns nínxols que recorden força la solució que s'ha emprat en la nostra taula. Per tant, cal pensar que ens trobem davant un fragment de guardapols d'un retaule que no ens ha pervingut.

Tot i que va aparèixer junt amb altres restes de retaules al convent de sant Josep de Balaguer, un indret on es recolliren diverses obres que s'havien salvat de la crema durant la Guerra Civil i que procedien de diferents esglésies de la vila, res no podem dir, per ara, pel que fa a l'origen de la peça. Altrament, en l'únic que ens podem emparar per fixar la seva cronologia és en l'estil, que obliga a situar l'obra cap a mitjans del segle XVI, com semblen demostrar-ho els plegats del vestit i la factura i cànon de la figura. En aquest sentit resulta clarivident la presència del nínxol com a emmarcament de la santa, així com de les decoracions vegetals dels marges, a base de palmes i acants, que ens situen davant d'un repertori d'arrel classicista.

Catalogació:
3.4. Fragment de guardapols amb la representació de santa Llúcia